ISKB49 - DIGITÁLNÍ KURÁTORSTVÍ

ÚVOD

MICHAL KONEČNÝ

KABINET INFORMAČNÍCH STUDIÍ A KNIHOVNICTVÍ

19. ÚNORA 2019

KDO JSEM

- jsem analytik a softwarový architekt
- 25 let vytvářím born digital obsah
- v roce 2015 jsem vystudoval KISK
- digitální kurátorství je mým koníčkem

PROČ TU JSME?

PROČ TU JSME?

© 2019 Guardian News & Media Limited or its affiliated companies. All rights reserved.

CO NÁS ČEKÁ?

1. Představíme si digitální kurátorství jako etablovaný transdisciplinární obor
2. Seznámíme se s jeho historií
3. Povíme si, co je to kurátorský životní cyklus DCC
4. Vysvětlíme si, co dělá digitální kurátor a co všechno by měl znát

KDE SE VZALO DIGITÁLNÍ KURÁTORSTVÍ?

- Termín poprvé použit v roce 2001 na semináři o dlouhodobém uchovávání digitálních dat
- Záměrně zvoleno označení odkazující se k činnosti kurátorů fyzických sbírek
- Prosté uchování dat nestačí, o data je nutné pečovat!

DIGITÁLNÍ KURÁTORSTVÍ

V širším pojetí se jedná o údržbu, zhodnocování a důvěryhodnost digitálních informací pro současné a budoucí použití.

David Giaretta

DIGITÁLNÍ KURÁTORSTVÍ

V širším pojetí se jedná o **údržbu**, zhodnocování a důvěryhodnost digitálních informací pro současné a budoucí použití.

DLOUHODOBÉ UCHOVÁVÁNÍ

- *Digital preservation, long term preservation…*
- Pořizování, uchovávání a zpřístupnění dat takovým způsobem, aby byla zajištěna jejich použitelnost, dostupnost a autenticita

DIGITÁLNÍ KURÁTORSTVÍ

V širším pojetí se jedná o údržbu, **zhodnocování** a důvěryhodnost digitálních informací pro současné a budoucí použití.

David Giaretta

ZVYŠOVÁNÍ HODNOTY

- Data jsou zhodnocována, aby lépe sloužila původnímu účelu nebo potřebám toho, komu jsou určena
- Dynamická data jsou aktualizována a doplňována

DIGITÁLNÍ KURÁTORSTVÍ

V širším pojetí se jedná o údržbu, zhodnocování a **důvěryhodnost** digitálních informací pro současné a budoucí použití.

DŮVĚRYHODNOST

- Vše je důkladně promyšleno a naplánováno
- Všechny zásahy jsou prováděny odborníky a důsledně dokumentovány

DIGITÁLNÍ KURÁTORSTVÍ

Digitální kurátorství zahrnuje údržbu, uchování a zhodnocování digitálních výzkumných dat v průběhu jejich životního cyklu.

Digital Curation Centre

KURÁTORSKÝ ŽIVOTNÍ CYKLUS DCC

- Mapuje různé aspekty kurátorské činnosti
- Slouží pro plánování rolí a odpovědností
- Vysokoúrovňový pohled, neřeší detaily

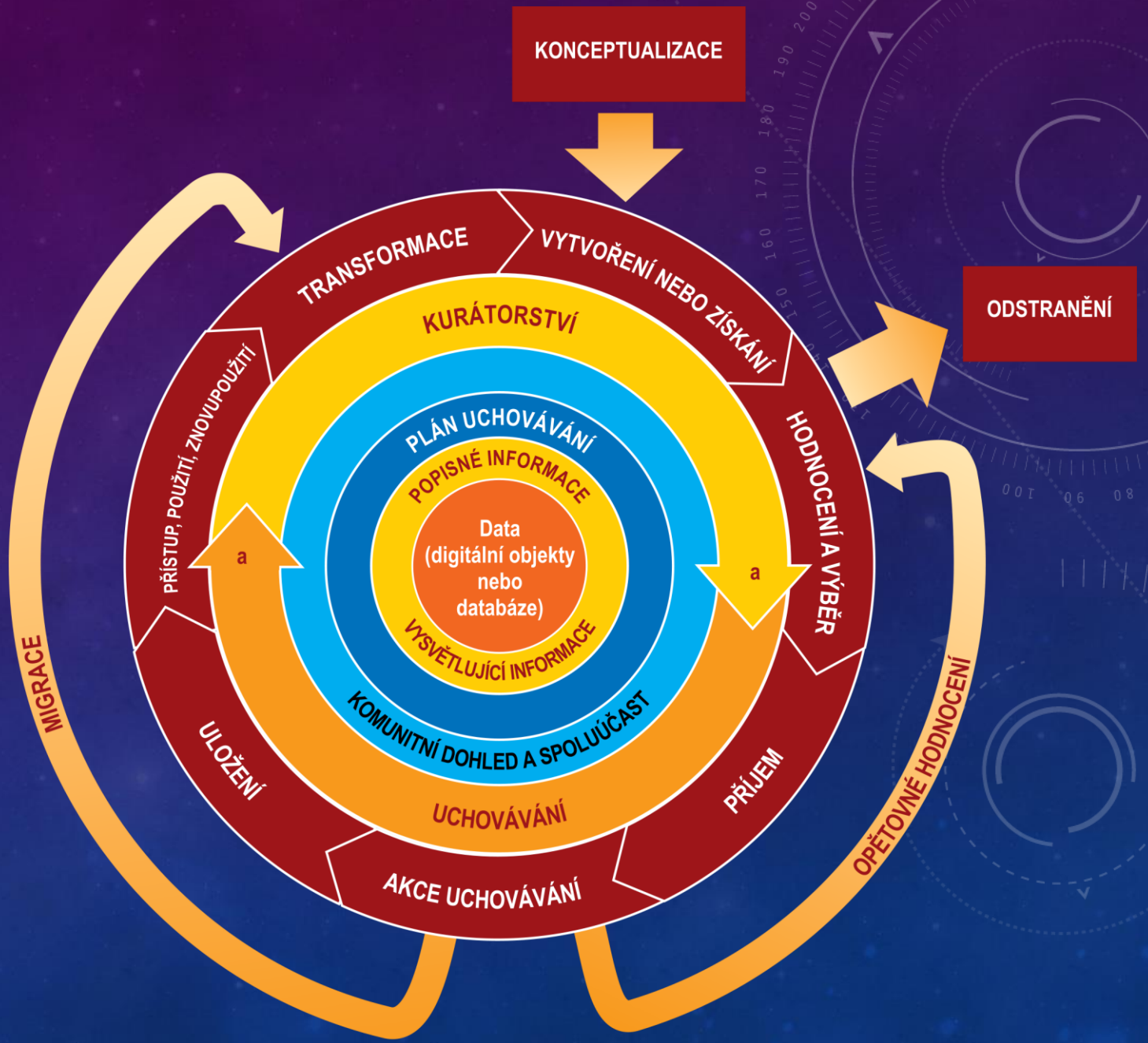

KURÁTORSKÝ ŽIVOTNÍ CYKLUS DCC:

DATA

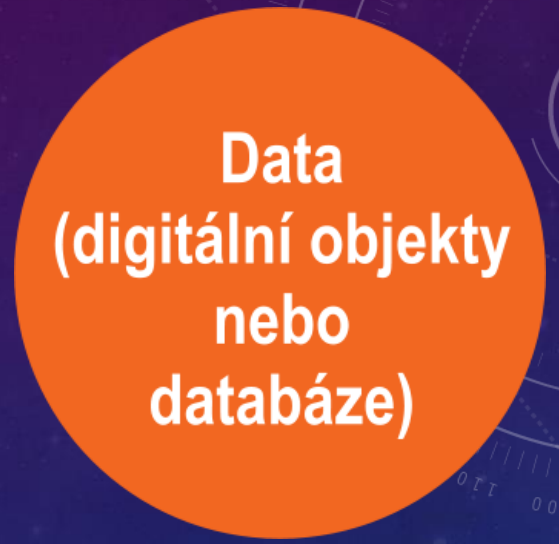

- Informace zaznamenané v binární digitální podobě:
  - **Digitální objekty** – jednoduché nebo komplexní
  - **Databáze** – strukturované kolekce záznamů nebo dat uložené v počítačových systémech.

KURÁTORSKÝ ŽIVOTNÍ CYKLUS DCC:
AKCE NAPŘÍČ CELÝM ŽIVOTNÍM CYKLEM

- Popisné a vysvětlující informace
  - administrativní, popisná, technická a strukturální metadata a metadata o uchovávání
  - vysvětlující informace
- Plán uchovávání
  - řízení a administrace všech aktivit
- Komunitní dohled a spoluúčast
  - přehled o komunitních aktivitách
  - vývoj sdílených standardů, nástrojů a software
- Kurátorství a uchovávání
  - provádění naplánovaných aktivit

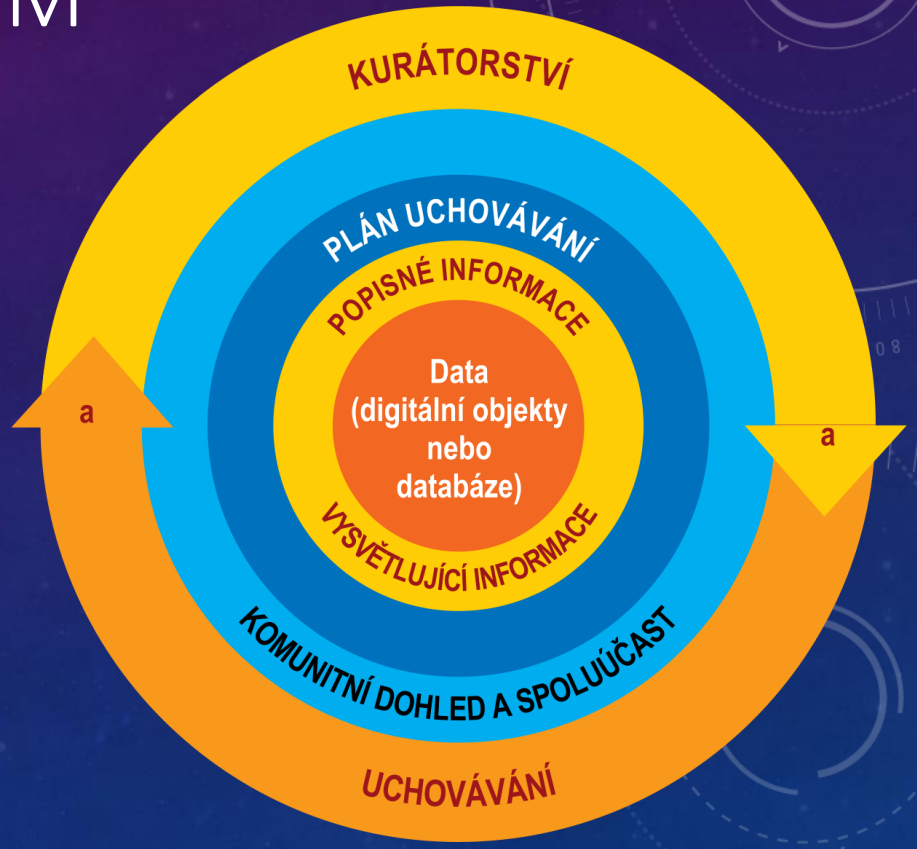

KURÁTORSKÝ ŽIVOTNÍ CYKLUS DCC: POSTUPNÉ AKCE

- Konceptualizace
  - promyšlení a naplánování způsobu vytváření, pořizování a ukládání dat
- Vytvoření nebo získání
  - vytvoření dat včetně metadat
  - příjem dat podle stanovených pravidel a vytvoření metadat
- Hodnocení a výběr
  - posouzení podle zdokumentovaných návodů, pravidel nebo požadavků
- Akce uchovávání
  - čištění, validace, přiřazení metadat o uchování a vysvětlujících informací, zajištění vhodné struktury a formátu

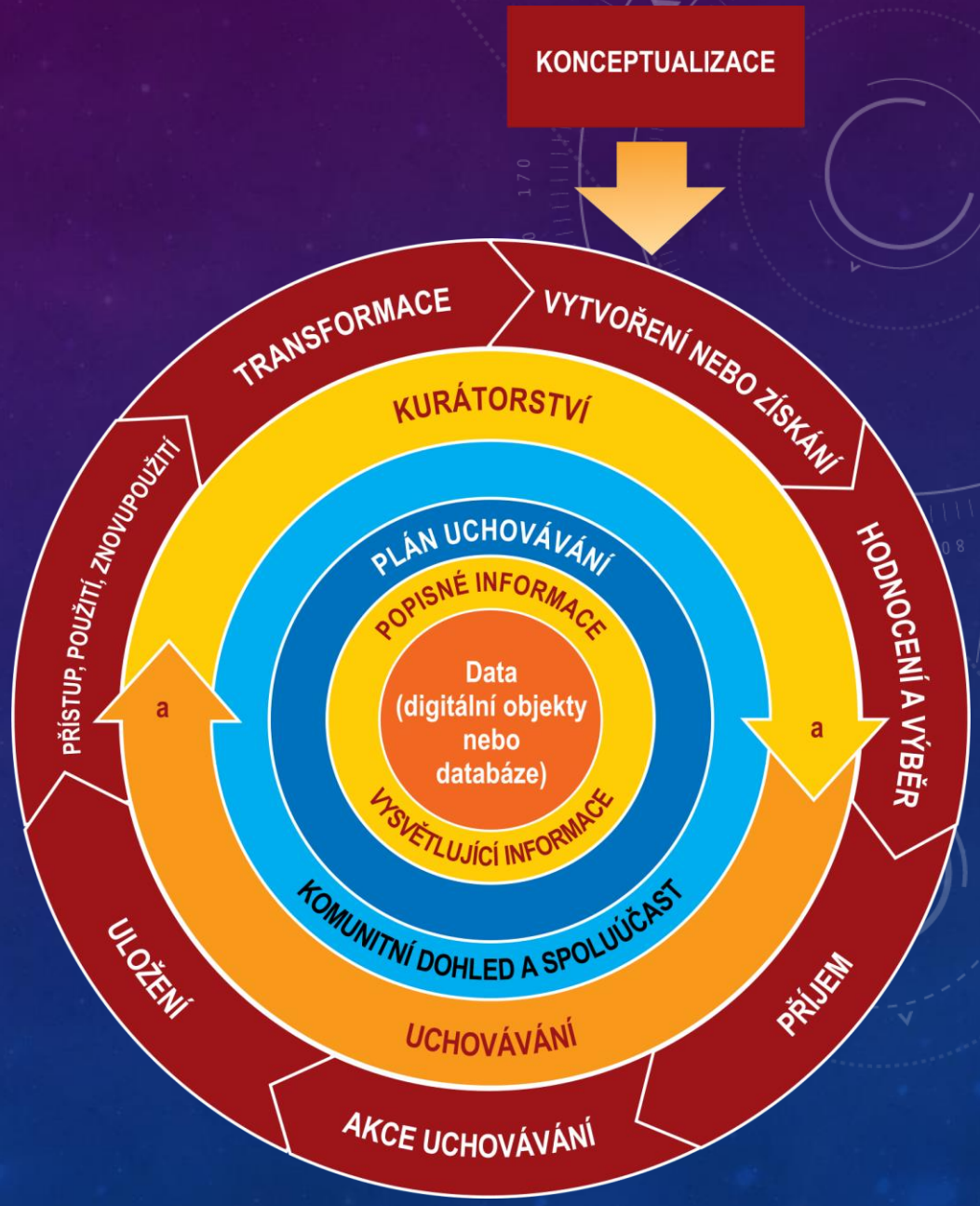

KURÁTORSKÝ ŽIVOTNÍ CYKLUS DCC: POSTUPNÉ AKCE

- Uložení
  - bezpečné uložení v souladu s příslušnými standardy
- Přístup, použití a znovupoužití
  - zpřístupnění určeným uživatelům i zájemcům o znovupoužití
  - aplikace pravidel pro přístup a autentizaci
- Transformace
  - migrace do jiných formátů
  - výběr části dat pro specifické účely (publikování)

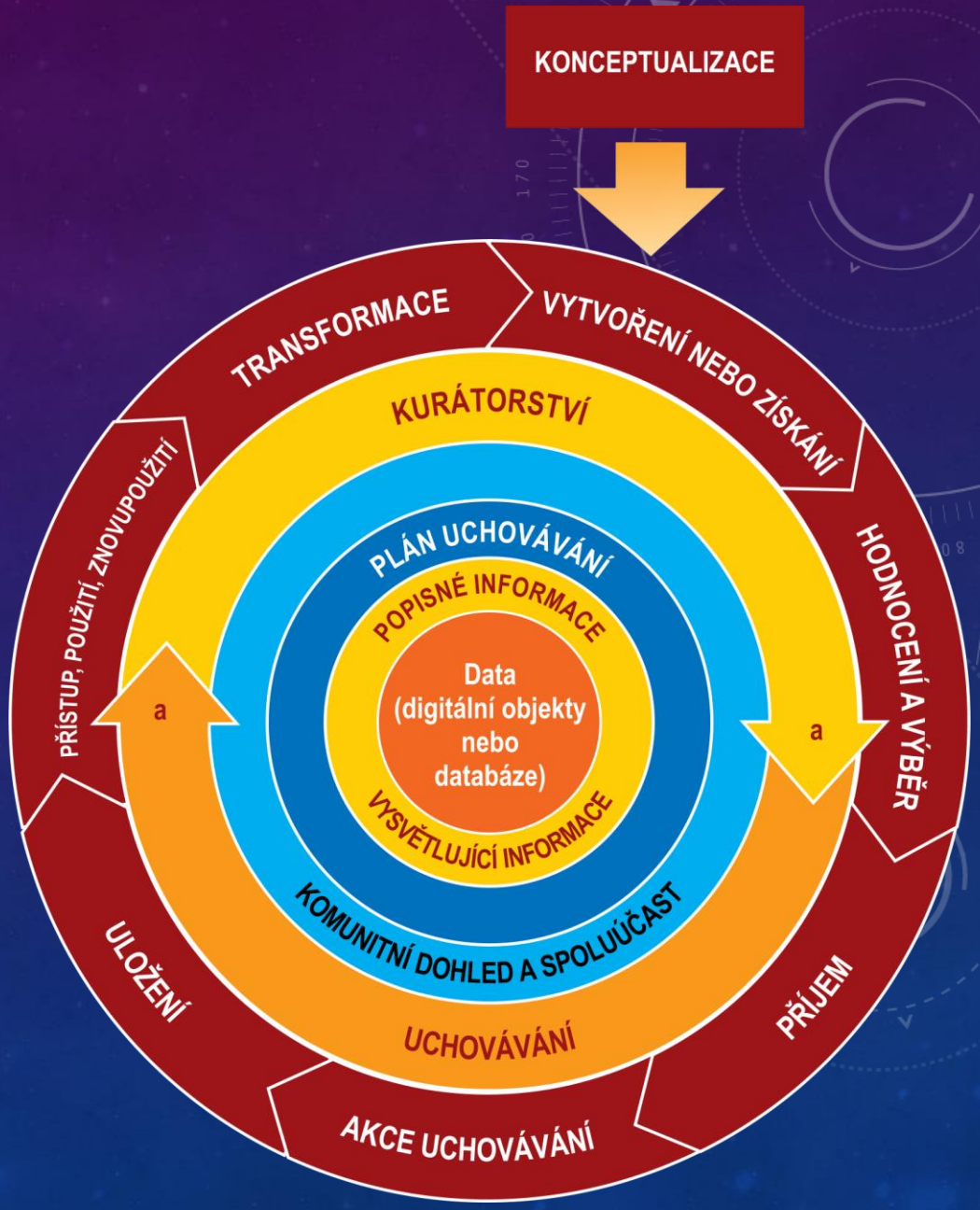

KURÁTORSKÝ ŽIVOTNÍ CYKLUS DCC: OBČASNÉ AKCE

- Odstranění
  - zpravidla přesun do jiného archivu nebo repozitáře
  - v případě skutečného odstranění může být vyžadováno bezpečné mazání
- Opětovné hodnocení
  - návrat dat, která neprošla validací

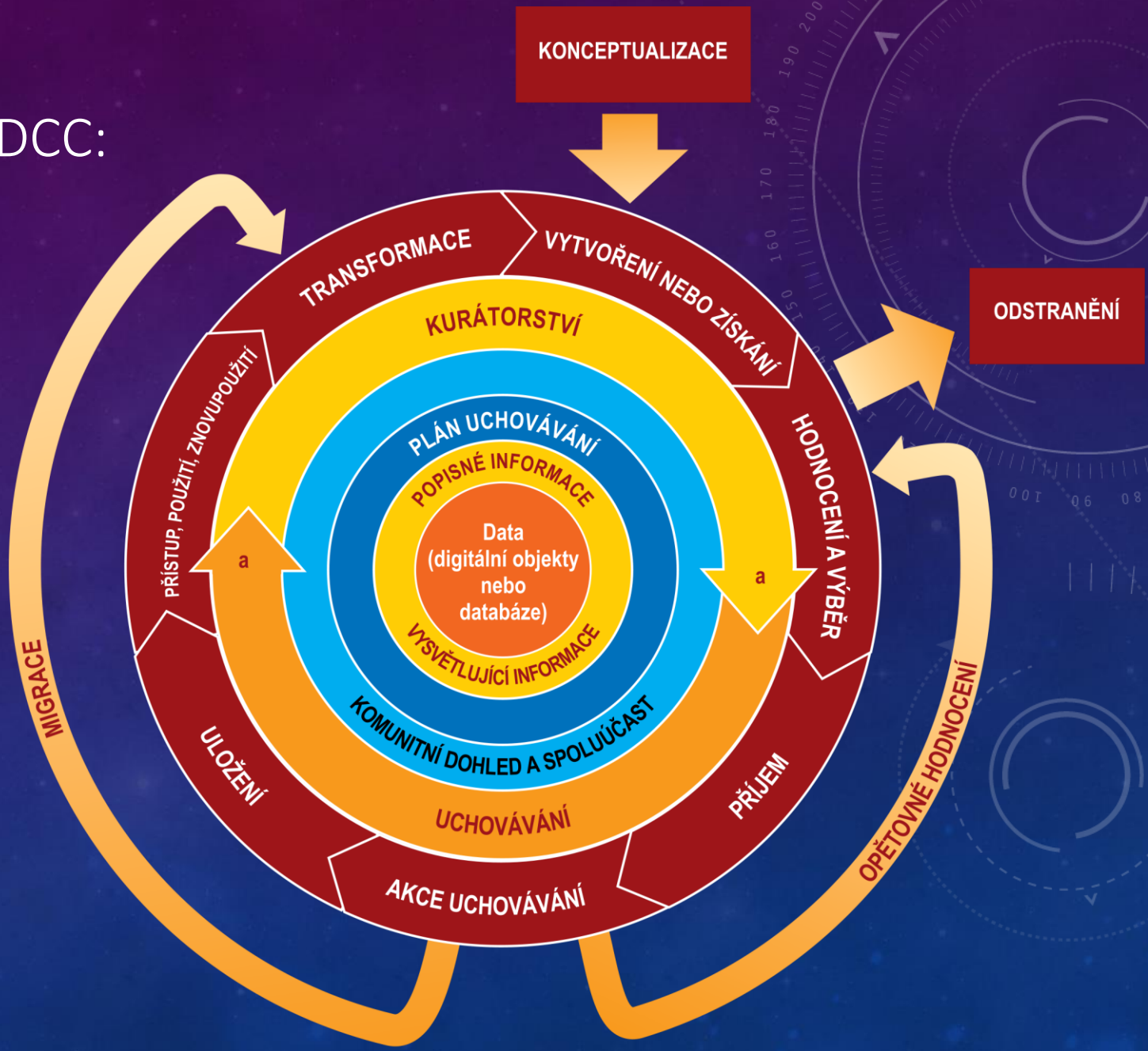

VÝZNAMNÉ VLASTNOSTI DIGITÁLNÍCH OBJEKTŮ

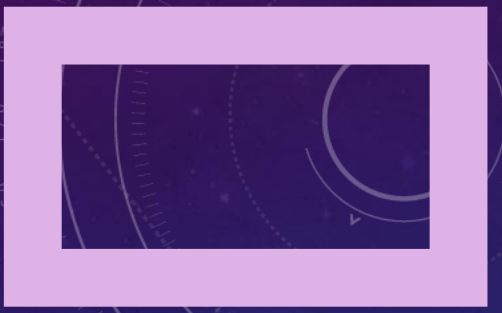

Takové vlastnosti, které musí zůstat zachovány, aby digitální objekt neztratil svůj původní smysl.

Je potřeba, aby u obrázku byla převedena i barva? Je nutné u textu převést do nového formátů i rozdělení na odstavce nebo verše? Neztratí se smysl díla, když tyto vlastnosti nebudou převedeny?

URČENÁ SKUPINA

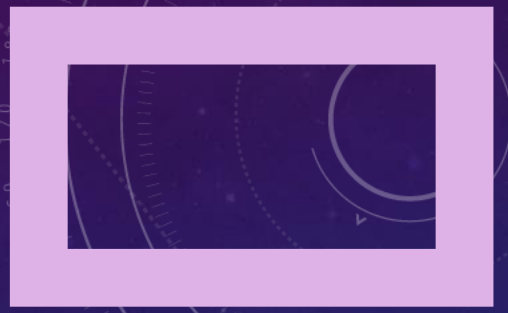

- Stanovená skupina možných koncových uživatelů, kteří by měli být schopni porozumět konkrétní množině informací
- Určená skupina může být složena z více uživatelských skupin
- Určenou skupinu si vymezuje archiv a její vymezení se v průběhu času může měnit

KOMPETENCE DIGITÁLNÍHO KURÁTORA

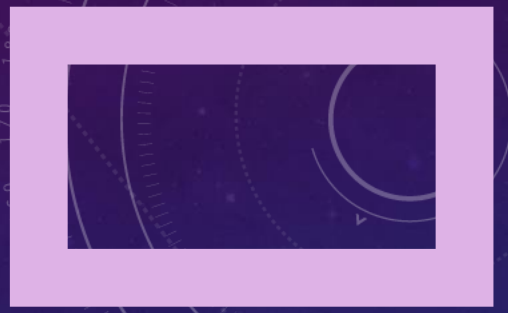

1. Znalost problematiky LTP
2. Porozumění potřebám určené skupiny
3. Výběr a posuzování obsahu
4. Příjem a správa dat
5. Znalost formátů a datových struktur

KOMPETENCE DIGITÁLNÍHO KURÁTORA

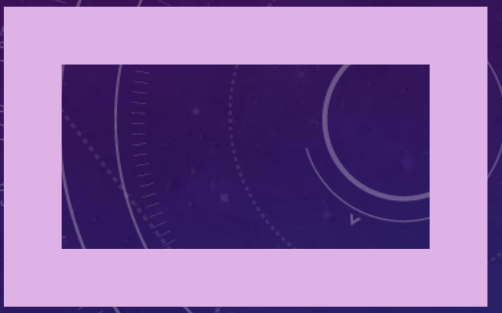

6. Převod formátů
7. Bezpečnost a zpřístupnění
8. Znalost technologických aspektů LTP
9. Sledování změn formátů a technologií
10. Zajištění interoperability

KOMPETENCE DIGITÁLNÍHO KURÁTORA

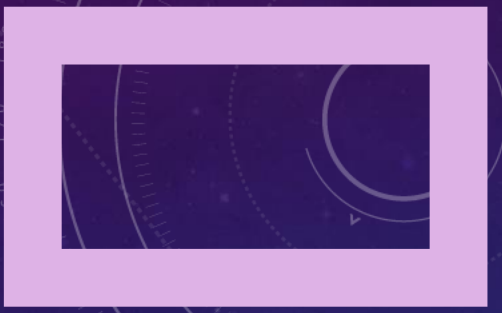

11. Zajištění důvěryhodnosti
12. Analytická a metodická kompetence
13. Správa, řízení a plánování digitálního archivu
14. Komunikace a management
15. Rozvíjení oboru, osvěta a vzdělávání

DOPORUČENÉ ZDROJE A ODKAZY

1. Úvod do referenčního modelu otevřeného archivačního informačního systému (OAIS)
   Český překlad knihy Briana Lavoie, která čtenáře seznámí s OAIS
2. Český překlad Kurátorského životního cyklu DCC
3. Kompetenční model digitálního kurátorství
4. LTP Portál
   Specializovaný portál se zdroji informací o dlouhodobém uchovávání
5. Digital Preservation CZ
   Český blog věnovaný problematice dlouhodobého uchovávání
6. Digital Curation Centre
7. International Journal of Digital Curation
8. POWRR
   Stránky věnované dlouhodobému uchovávání s omezenými finančními prostředky
9. Digital Preservation Coalition
   Osvěta a sdílení informací v oblasti LTP, na webu je ke stažení elektronická příručka pro LTP
10. Digital Curation Exchange
    Portál pro výměnu a sdílení informací zejména o výuce digitálního kurátorství s databází zdrojů

DĚKUJI ZA VAŠI POZORNOST

… a rád zodpovím vaše dotazy

Michal Konečný

jsem@digitalnikurator.cz

POUŽITÉ ZDROJE

- HRABAL, Jan a Zdeněk HRUŠKA. *Úvod do problematiky dlouhodobé ochrany digitálních dokumentů – díl 1.* [online]. [cit. 2017-10-19]. Dostupné z: http://ltp.knihovna.cz/?p=249
- KONEČNÝ, Michal. *Návrh kompetenčního modelu a kurikula digitálního kurátorství [online].* Brno, 2016 [cit. 2016-05-25]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Miroslav Bartošek Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/426710/ff_m/>.
- Slovník pojmů. *LTP Portál.cz* [online]. 2017 [cit. 2017-10-19]. Dostupné z: http://ltp-portal.mzk.cz/digital-preservation/slovnik
- DCC Curation Lifecycle Model. 2015. DCC: because good research needs good data [online]. Digital Curation Centre [cit. 2015-11-03]. Dostupné z: http://www.dcc.ac.uk/resources/curation-lifecycle-model
- GIARETTA, David. 2008. DCC Approach to Digital Curation. *DCC Development* [online]. 2008-07-14 [cit. 2015-11-04]. Dostupné z: http://web.archive.org/web/20110831160215/http://twiki.dcc.rl.ac.uk/bin/view/OLD/DCCApproachToCuration